

Хоржевська Оксана Олександрівна,
методист Вищого професійного училища № 11 м. Вінниці

Даниленко Людмила Василівна,
майстер виробничого навчання
Вищого професійного училища № 11 м. Вінниці

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЯХ НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНО-ПРАКТИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ

Інноваційні процеси в професійно-технічній освіті зумовлюють, зокрема, необхідність підвищення рівня дидактичної компетентності майстрів виробничого навчання і технологізацію навчання. Передача знань – важливий процес, від якого залежить якість засвоєння знань, і, що важливо, успіх формування необхідних життєвих навичок. Однією з важливих тенденцій сьогодення є надання освіти на засадах компетентнісного підходу. Застосування сучасних педагогічних технологій створює умови для досягнення спроектованого результату шляхом оптимального підбору та розподілу ресурсів, розширює можливості вирішення такого складного педагогічного завдання, як формування професійної компетентності соціально активного випускника, адаптованого до ринку праці. Адже саме інноваційні освітні технології, інтерактивні методи навчання, нестандартні форми педагогічної діяльності, які дозволяють здобувачеві освіти організувати свою навчальну працю в умовах, наближених до виробничих, дають очікуваний ефект.

На нинішньому етапі розвитку суспільства в освіті змінюються пріоритети. Для майстрів виробничого навчання – це перехід від передачі знань і умінь до створення умов для їх активного засвоєння й отримання практичного досвіду; для здобувачів освіти – це перехід від пасивного набуття навичок до активного їх пошуку, практичного осмислення; для керівництва навчальних закладів – це зміни у використанні ресурсів, впровадження принципів сталості й демократизації в управлінні, налагодження діалогу.

Ряд дослідників позиціонує думку, що в першу чергу у професійно-технічній освіті треба відійти від стереотипів, а для цього необхідно формувати технологічну культуру майстрів виробничого навчання. Мова йде не тільки про те, щоб майстер виробничого навчання вмів методично грамотно викладати, а також, щоб був професіоналом високого рівня. Майстерність визначається вміннями систематизувати, планувати професійну педагогічну діяльність, визначати для себе, якою повинна бути послідовність педагогічних дій [1, с. 30].

Отже, майстер виробничого навчання повинен володіти й розвивати в собі такі професійно значущі якості, як системне мислення, здатність до рефлексії, технологічну культуру, готовність до професійно-особистісного зростання, самоорганізації та самореалізації, особистісну, соціальну та спеціальну компетентності та ін. [3, с. 5].

Зважаючи на специфічні особливості впровадження інноваційних педагогічних технологій у навчальний процес ЗП(ПТ)О, педагогічні технології класифікують за трьома напрямками:

- мотиваційні (забезпечення оптимального педагогічного спілкування; індивідуальний підхід до учнів, підвищення оцінки особистості; переконання, орієнтація на особисті приклади; формування професійного інтересу, забезпечення зацікавленості; орієнтація на практичну сутність навчального матеріалу; орієнтація на конкретну професійну діяльність);

- діяльнісні (репродуктивні – алгоритмічні дії або дії за чітко описаними правилами, інструкціями у відомих умовах; проблемно-розвиваючі – навчання вмінню самостійно приймати рішення і вирішувати завдання, виконувати завдання, які вимагають перенесення відомих знань і способів діяльності в новій ситуації та спрямовані на розвиток професійного мислення; евристичні – організація діяльності продуктивного характеру, системне застосування методів проблемного і мотиваційного навчання, завдань, спрямованих на пошук нових способів діяльності);

– управлінські (встановлення вихідного стану процесу, який підлягає керуванню: виявлення актуальних для вивчення даної теми знань, умінь, досвіду учнів, їхніх індивідуально-психологічних особливостей; визначення програми дій: вибір педагогічних технологій засвоєння; отримання інформації про засвоєння: контроль знань та умінь учнів; опрацювання інформації про засвоєння з метою визначення оцінки; відпрацювання коригуючих впливів і прийняття рішень про доповнення до програми дій для кращого засвоєння навчального матеріалу [2, с. 63-65].

Технологію навчання можна розглядати як системно спроектований освітній процес з чіткими визначеннями функцій педагога і здобувачів освіти на кожному етапі навчання, що однозначно сприяє досягненню результату. Технологія навчання має структуру, що містить у собі три складові: концептуальну основу; змістовний компонент навчання; процесуальний компонент (технологічний процес).

Концептуальна основа технології навчання – це наукова база, тобто психолого-педагогічні ідеї, що покладені в основу теоретичної моделі педагогічної технології. Змістовний компонент технології включає мету – загальну та конкретну, зміст навчання. Процесуальний компонент – це технологічний процес організації навчання, що представляє системну сукупність таких елементів: методів і форм роботи майстра виробничого навчання, методів і форм навчальної діяльності, діяльність педагога з керування процесом набуття навичок, діагностики процесу навчання.

Основна мета технології навчання – забезпечення ефективності навчального процесу, що досягається при реалізації таких функцій: цілеспрямована діяльність майстра з досягнення спроектованої мети заняття; визначення структури і змісту навчальної діяльності; визначення оптимальної послідовності дій майстра і здобувачів освіти; визначення забезпечення навчального процесу, яке відповідає технології навчання; розробки адекватної компетенціям системи корекції і контролю.

Досвід роботи із майстрами виробничого навчання свідчить, що в останні роки освоєння та застосування інноваційних освітніх технологій навчання значною мірою активізувалось. Найбільш ефективно у Вищому професійному училищі № 11 м. Вінниці використовуються технології, описані нижче.

Технології моделювання професійної діяльності які входять до класу діяльнісних технологій навчання. Моделювання професійної діяльності в освітньому процесі надає можливість здобувачам освіти правильно та повно уявити собі цілісну картину майбутньої професійної діяльності як у виробничому, так і у соціальному аспектах. До методів, що входять до складу технологій моделювання професійної діяльності, можна віднести: рішення навчально-виробничих завдань різного рівня складності (репродуктивні, проблемні, творчі); прогнозування та аналіз конкретних виробничих ситуацій; вправи на тренажерах, навчальні тренінги, майстер-класи, воркшопи, хакатони, імітаційні вправи професійної спрямованості та інші.

Технології проблемного навчання передбачають опанування учнями нових професійних знань і досвіду творчої діяльності, розвиток креативного мислення у процесі вирішення навчальних проблем, які не мають стандартного вирішення. Проблемне навчання базується на гнучкому управлінні майстром процесу формування в учнів професійних навичок, шляхом створення проблемних ситуацій, що забезпечує розвиток мислення та формує інтелектуальну активність і навички самостійної роботи з вирішення професійних проблем. При професійній підготовці здобувачів освіти вирішення проблемних завдань різних типів рекомендується на етапі узагальнення та систематизації навчального матеріалу.

Проектна технологія навчання спрямована на формування знань і умінь здобувачів освіти в процесі самостійної роботи з вирішення навчальної проблеми, яка повинна завершитися реальним практичним результатом. Досвід застосування проектної технології свідчить про високий рівень мотивації при роботі над учнівськими проектами.

Інтерактивні технології навчання базуються на концепції навчання у співпраці, коли навчання проходить у режимі діалогу, під час якого відбувається взаємодія учасників педагогічного процесу з метою взаєморозуміння, спільного вирішення навчальних завдань, розвитку особистісних якостей здобувачів освіти. Найбільш поширеними методами є: мозковий штурм, акваріум, мікрофон, модерація, опитування експертів, велике коло, ділова (рольова) гра тощо.

Технології розв'язання творчих і винахідницьких завдань спрямовані на формування навичок творчої діяльності шляхом розвитку асоціативного та системного мислення, вмінь прогнозувати результати діяльності, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, знаходити алгоритм дій у нестандартних ситуаціях.

Заклад професійної (професійно-технічної) освіти повинен гарантувати рівень підготовки, який відповідає вимогам міжнародної професійної спільноти, умовам розвитку України і потребам регіональних працедавців. Саме на вирішення зазначених проблем спрямована інноваційна діяльність педагогічних працівників навчального закладу. Визначальними складовими процесу формування професійної компетентності фахівців є навчальне середовище ЗП(ПТ)О, організація освітнього процесу, відбір і структурування змісту освіти, засоби організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти, орієнтовані на кінцевий результат. Зважаючи, що інноваційний педагогічний досвід є набуттям педагогічного колективу, кожен заклад професійної (професійно-технічної) освіти стає моделлю такого досвіду із окремою, доцільною саме для нього структурою, із визначеною стратегією та перспективою.

Список використаної літератури

1. Комісарова Л. Формування технологічної культури майстрів виробничого навчання. *Професійно-технічна освіта*. 2006. №1. С. 30-32.

2. Паржницький В. В. Інноваційні педагогічні технології та шляхи впровадження їх у навчальний процес ПТНЗ. *45 Професійно-технічна освіта: інноваційний досвід, перспективи.* наук.-метод. зб. Вип.1. Київ, 2005. С. 63-70.

3. Радкевич В. Дослідницькі засади діяльності педагога професійної школи. *Професійно-технічна освіта* 2006. №4. С. 5-7.